

τρίας ικανότητος και πολιτείας ἐναρέτου, ὅστις διὰ τὸ ἀνοικονόμητον τοῦ μισθοῦ του ἠναγκάσθη νὰ παραιτηθῆ πρὸ τῆς ἐνιαυσίου προθεσμίας, καθότι ὁ μισθός του ἦτο γρόσια 1800 και ἡμεῖς μὲ τὰ ἀνωτέρω εἰσοδήματα και ὑπὲρ τὴν δύναμίν μας καταβολὴν δὲν ἠδυνήθημεν νὰ τοῦ μετρήσωμεν περισσότερα τῶν 1150. Μ' ὄλον ἡμεῖς δὲν ἐλείψαμεν νὰ τὸν προσκαλέσωμεν αὔθις, τὸν ὁποῖον μόλις κατεπίσαμεν νὰ μείνῃ πάλιν ὁ διδάσκαλος εἰς τὴν κωμόπολιν μας καθὼς και πρότερον, ἂν λαμβάνῃ τακτικῶς τὸν μισθὸν του παρὰ τῆς εὐγενείας σας. Ὅθεν παρακαλοῦμεν τὸ διοικητήριον τοῦτο νὰ τὸν διευθύνῃ εἰς τὴν ἐπὶ τῆς Δημοσίου Παιδείας Γραμματεῖαν, νὰ ἐξετασθῆ, και, ἂν τὸν ἐγκρίνῃ ἄξιον και ἰκανόν, νὰ μᾶς τὸν συστήσῃ.

Τῆ 1ῃ Ἰουλίου 1830

Ὁ Δημογέρων Θεόδωρος Μαϊκός. Οἱ κάτοικοι Οἰκονόμος, Σακελλάριος, Παπα Πέτρος, Παναγ. Οἰκονόμος, Ἰωάνν. Βασιλείου, Ἄναγν. Θεοφίλου, Γιάννης τοῦ Ἀντώνη, Δημ. Βιτουρίου, Παναγ. Μοιρόπουλος, Ἄναγν. Μπαρκᾶς, Γιάνν. Νικολάου, Γεώργιος Καρακάλης, Μιχάλης Πολιτάκης, Γιάννης Λάτζης, Παναγ. Κοσιαμπᾶς, Ζωγράφος τοῦ Κώστα.

Περαιτέρω πληροφορίας περὶ τῆς σχολῆς κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην δὲν ἔχομεν, οὐδεμίᾳ ὁμως ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι ἀπὸ τοῦ φθινοπώρου τοῦ 1830 ἐλειτούργει και ἐν Πλατάνῳ ἀλληλοδιδακτικὸν σχολεῖον.

ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΑΓΙΟΥ ΠΕΤΡΟΥ

Συνελθόντες οἱ Ἀγιοπετρίται ἐκ τῆς κατὰ τὸ 1826 πληξάσης αὐτοῦς συμφορᾶς και ἐπανελθόντες εἰς τὴν γενέτειραν κωμόπολιν ἐκ τῶν πρώτων ἐφρόντισαν περὶ τῶν σχολείων των.

Ἐπὶ τοῦ ἐδάφους λοιπὸν τῆς κατὰ τὸ 1824 δωρηθείσης οἰκίας τοῦ Τούρκου Καραχαλήλ ἀνήγειραν δημοτικὸν σχολεῖον, ἐτέραν δ' οἰκίαν μετέβαλον εἰς Ἑλληνικόν ¹⁾. Καὶ ἀλληλοδιδακτικὸν μὲν προσέλαβον τὸν πρῶτον τοιοῦτον Χριστόδουλον Βασιλειάδην, Ἑλληνικὸν δὲ συμπολίτην αὐτῶν τινα, ἀγνώστου ἡμῖν ἐπωνύμου. Τοῦς δύο δὲ τούτους διδασκάλους μέχρι τέλους τοῦ 1829 ἐπλήρωνον

¹⁾ Ἐγγρ. 28ης Μαρτίου 1838.

ἐξ ἰδίων συλλέγοντες ὀλίγα χρήματα ἀπὸ τῶν εἰσοδημάτων τῶν κτημάτων ¹⁾ καὶ αὐτοὶ συνεισφέροντες, ἀπὸ τοῦ 1830 ὅμως τοὺς ἐπλήρωνεν ἡ Κυβέρνησις μὲ τὸν γλίσχρον μισθὸν τῶν τεσσαράκοντα φοινίκων ἕκαστον ²⁾. Τὸ οἶκημα τοῦ δημοτικοῦ σχολείου ἦτο στενόχωρον καὶ ἐντελῶς ἀνεπαρκές διὰ τοὺς κατὰ Ὀκτώβριον τοῦ 1829 ἐγγραφέντας 111 μαθητάς ³⁾, εἰς οὓς συγκατελέγοντο καὶ τινα θήλεα. Διὰ τοῦτο μετὰ παραπόνου ἔγραφεν ὁ ἀλληλοδιδασκτικὸς κατὰ τὴν 17 Ἀπριλίου 1830 «εἶναι ἀκόμη ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ 55, τὰ ὅποια διὰ τὴν μικρὰν χωρητικότητα τῆς παστάδος δὲν ἐδέχθην».

Ὁ Ι. Κοκκῶνης ἐπιθεωρῶν τὰ σχολεῖα τῆς Πελοποννήσου ἔφθασε κατὰ τὴν 11^{ην} Ὀκτωβρίου εἰς Ἅγιον Πέτρον, οὗτινος τὸ σχολεῖον καὶ ἐπεθεώρησεν. Ἴδου τί σχετικῶς ἔγραφεν ἐκ Τριπόλεως κατὰ τὴν 16^{ην} Ὀκτωβρίου 1830 ⁴⁾. «Εἰς τὸν Ἅγιον Πέτρον ἔχουσιν εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα ἓν σχολεῖον, τὸ ὅποιον οἰκονομούμενον καλῶς δύναται νὰ χωρήτῃ ὡς 80 μαθητάς, τὸ παραμελοῦσιν ὅμως, διότι ἔκτισαν νέον διὰ 250, τὸ ὅποιον θέλουν ἀποτελειώσῃ τὴν ἐρχομένην ἀνοιξιν. Ὁ διδάσκαλος φαίνεται ἀρκετὰ ἰδυνατὸς καὶ ἐπιμελής ⁵⁾. Τὸν ὁδηγὸν ⁶⁾ δὲν ἔβαλεν ἀκόμη εἰς πρᾶξιν, ὅθεν καὶ

¹⁾ Τὰ ἔσοδα καὶ ἔξοδα τῆς σχολῆς ἀνῆλθον κατὰ τὰ ἔτη 1828—1830 εἰς 2150 φοινίκας (ἔγγρ. Αὐγούστου τοῦ 1830).

²⁾ Ἐγγρ. 28^{ης} Μαρτίου 1838. Ἐπειδὴ ὁ μισθὸς οὗτος ἦτο ὀλίγος, οἱ διδάσκαλοι διαρκῶς ἠπειλοῦν παραίτησιν.

³⁾ Ἐκ τῶν 111 τούτων 83 ἦσαν οἱ δυνάμενοι νὰ παρακολουθῶσιν, ἡλικίας μέχρι 15 ἐτῶν, οἱ δὲ λοιποὶ ἦσαν μικροὶ καὶ ἀρχάριοι. Οἱ μαθηταὶ τοῦ ἀλληλοδιδασκτικοῦ, κατὰ τὰς ὑποδείξεις τοῦ ὁδηγοῦ ἦσαν διηρημένοι εἰς ὀκτὼ κλάσεις (Ἐγγρ. 7^{ης} Σεπτεμβρίου 1830), ἀνήρχοντο δὲ κατὰ τὴν 1^{ην} Σεπτεμβρίου 1830 εἰς 89, τὸν δὲ Ὀκτώβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους εἰς 76 (Ἐγγρ. 8^{ης} Ὀκτωβρίου 1830).

⁴⁾ Ἐν τῇ ἐκθέσει ταύτῃ ἐπιστοποιεῖ ὅτι «ἡ φιλομάθεια εἶναι μεγάλη καὶ ὁ ὑπὲρ τῆς παιδείας ζῆλος διάπυρος τῶν κατοίκων τῆς ἐπαρχίας Ἁγίου Πέτρου», ἔδεδόχθη δ' ὅτι οἱ μαθηταὶ τῆς ἐπαρχίας ἦσαν 431, ἐξ ὧν 106 τοῦ Ἑλληνικοῦ σχολείου.

⁵⁾ Καὶ ὅμως ὁ αὐτὸς Ι. Κοκκῶνης ἔγραφε περὶ τοῦ διδασκάλου τούτου βραδύτερον ὅτε ἐφοίτησεν εἰς τὸ ἐν Αἰγίνῃ Κεντρικὸν Σχολεῖον (ἔγγρ. 27^{ης} Ὀκτωβρίου 1831) Χρηστόδουλος Βασιλειάδης Κύπριος χρηματίσας διδάσκαλος εἰς Ἅγιον Πέτρον, ἐτῶν 31 γίνεται διδάσκαλος Γ' βαθμοῦ, μέτριος εἰς τὰ τῆς γλώσσης καὶ τὰ τῆς μεθόδου· καλὸς καὶ δραστήριος. Τὸν Βασιλειάδην ἀποχωρήσαντα ἐξ Ἁγίου Πέτρου διεδέχθη κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1831 ὁ πρῶην ἐν Λεωνιδείῳ ἀλληλοδιδασκτικῶς Ἀντώνιος Μυτιληναῖος (ἔγγρ. 11^{ης} Νοεμβρίου 1831).

⁶⁾ Πρόκειται περὶ τοῦ ὁδηγοῦ τῆς ἀλληλοδιδασκ. μεθόδου τοῦ Γάλλου Σαρα-

ἀπόδειξις, κατὰ τὸ διάταγμα, δὲν τοῦ ἐδόθη. Εἰς τοὺς τοιοῦτους μὲ φαίνεται καλὸν νὰ μὴ δίδεται μήτε ἀποδεικτικὸν δίπλωμα, πρὶν βάλωσιν εἰς πρᾶξιν τὸν ὁδηγόν, ἀλλέως ἤθελον παραμελήσει τὸ πρᾶγμα. Οἱ κάτοικοι ἐξαιτοῦνται παρὰ τῆς Κυβερνήσεως τὴν ἐξακολούθησιν τῆς αὐτῆς μηνιαίας βοηθείας καὶ ὑπόσχονται νὰ ἐξοικονομήσουν τὸν Ἀλληλοδιδακτικὸν καὶ Ἑλληνικὸν ἀκόμη διδάσκαλον. Πρὸς τοῦτο εἶχον συμφωνήσει μὲ τὸν Θ. Περγαμηνόν, ὅστις, ἀφ' οὗ ἔστερξε καὶ ἔλαθεν ἐπὶ χεῖρας 1500 γρόσια, τοὺς παραίτησε καὶ κατέβη εἰς τὸν Ἅγιον Ἰωάννην. Τώρα ἐζήτησαν ἓνα ἄλλον, τὸν ὁποῖον εἶχον πρότερον διδ. Ἑλληνικὸν ¹⁾ καὶ γενόμενον γραμματέα τοῦ πρῶην διοικητοῦ Ἁγ. Πέτρου. Ἔχουσι μαθητὰς εἰς τὸ ἀλληλοδιδακτικὸν 76 κατὰ τὸ παρὸν συμποσομένους εἰς 120 καὶ Ἑλληνικοὺς 23 ²⁾ ἢ περὶ τοὺς 40 μὲ τοὺς συνερχομένους ἐκ τῶν πέριξ».

Συγχρόνως ὑπέβαλον οἱ προσωρινοὶ ἔφοροι ἀναφορὰν εἰς τὸν Κοκκῶνην, ἐν ἣ, μεταξὺ ἄλλων, ἔλεγον «ἐπασχίσσαμεν ἐξ ἀρχῆς νὰ συστήσωμεν καὶ νὰ στερεώσωμεν τὰ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα εἰς τὴν πατρίδα μας καὶ κατὰ τὸν ἱερὸν αὐτὸν ἀγῶνα δὲν ἐλείψαμεν ἡμεῖς πρῶτοι νὰ συστήσωμεν σχολεῖον ἀλληλοδιδακτικὸν συνεισφέροντες ἐξ ἰδίων», ἀφ' οὗ δὲ ἐζήτησαν τὴν ἐξακολούθησιν τῆς Κυβερνητικῆς χορηγίας, ὑπισχνούντο, ἂν ἡ Κυβέρνησις τοὺς ἐπέτρεπε νὰ καρπῶνται τὰ εἰσοδήματα τῶν ἐθνικῶν κτημάτων, δι' αὐτῶν καὶ διὰ μικρᾶς βοηθείας τῆς ἐκκλησίας καὶ συνεισφορῶν τῶν πολιτῶν νὰ ἐξοικονομήσωσι τὸ ἀλληλοδιδακτικὸν σχολεῖον, νὰ ἀποτελειώσωσι τὴν οἰκοδομὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ νὰ πληρῶνωσι τὸν ἀλληλοδιδακτικόν, καὶ ἓνα Ἑλληνικὸν «νὰ διδάσκη τὰ πλέον προχωρημένα παιδιὰ, τὰ ὁποῖα συνάζονται ἕως εἴκοσι πέντε» ³⁾.

Τὸ ἀλληλοδιδακτικὸν σχολεῖον Ἁγ. Πέτρου ὑπὸ τὸν Βασι-

ζίνου, ὃν πρὸς χρῆτιν τῶν διδασκάλων μετέφρασεν ὁ Ι. Κοκκῶνης, καὶ ὅστις εἶχεν εἰσαχθῆ εἰς τὰ σχολεῖα τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1830. Βλέπε καὶ Α. Βελέλη, ὁ Καποδίστριας ὡς θεμελιωτῆς τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως σ. 158.

¹⁾ Οὗτος ἐκαλεῖτο Δημήτριος Ἰωάννου ἔγγρ. 20ης Αὐγούστου 1830. Εἰς τοῦτον κατὰ Μάιον τοῦ 1830 (ἔγγρ. 15ης Μαΐου) ὠφείλοντο οἱ ἐνιαύσιοι μισθοὶ του, φοίνικες 520.

²⁾ Ἐγγρ. 14ης Ὀκτωβρίου 1830.

³⁾ Ἐγγρ. 14ης Ὀκτωβρίου 1830.

λειάδην προώδευεν ὡς καὶ ἄλλοι ¹⁾ καὶ αὐτὸς ὁ διδάσκαλος ἐπιστο-
ποίει, τοῦ ἔλλειπον ὅμως οἱ πίνακες τῆς ἀναγνώσεως καὶ βιβλία.
᾿Ωμοιάζε, κατὰ τὴν παρομοίωσιν τοῦ ἀλληλοδιδασκτικοῦ «μ' ἐρ-
γαστήριον ἐμπείρου τεχνίτου μὴ ἔχον τὰ ἀναγκαῖα ἐπιτήδεια ἐργα-
λεῖα» ²⁾. Τοῦτου ἔνεκα ἐπειγόντως ἐζήτησαν τὰ ἐξῆς σχολικὰ εἶδη
κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1830. Ἐν σῶμα πινάκων τῆς ἀναγνώσεως, ἐν
τῆς ἀριθμητικῆς, ἐν τῆς γραφῆς, δέκα καλλιγραφίας, ἐν βιβλίον
τῆς τακτικῆς ³⁾ καὶ μίαν εἰκόνα τοῦ Παντοκράτορος ⁴⁾.

Ἐπειδὴ δ' ὁ μισθὸς τῶν τεσσαράκοντα φοινίκων δὲν ἦτο ἀρκε-
τός, ἐζήτηε ὁ διδάσκαλος καὶ τὴν αὔξησιν αὐτοῦ «πρὸς ἡσυχίαν καὶ
ἀνεσίαν τῆς ζωῆς του καὶ περισσοτέραν ἐπιμέλειαν εἰς τὸ ἔργον του».

Κατὰ τὸν αὐτὸν μῆνα ὁ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Ἀγ. Πέτρου τοπο-
τηρητῆς τῆς Κυβερνήσεως ἔγραφε πρὸς τὴν Γραμματεῖαν «εἰς τὸ
ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον Ἀγίου Πέτρου ὁ διδάσκαλος ἐξακο-
λουθεῖ τὸ ἔργον του καὶ προοδεύει ἡ νεολαία, εἶναι δὲ μάλιστα
συστημένον καὶ ἕτερον σχολεῖον Ἑλληνικὸν .... Οἱ πόροι εἶναι
ἐτήσιον εἰσόδημα ἀπὸ φοίνικας 200 ἢ 240 καὶ οἱ διδάσκαλοι
μισθὸν λαμβάνουσι ὁ μὲν τῆς ἀλληλοδιδασκτικῆς φοίνικας 40 τὸν
καθ' ἕκαστον μῆνα, ὁ δὲ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὁμοίως 40 φοίνικας καὶ
τοῦτον, ὡς τὰ παράπονα αὐτῶν, δὲν τὸν λαμβάνουσιν ἐγκαίρως καὶ
τοὺς λείπει. Ἐνεκα τῆς ὀλιγότητος ταύτης τοῦ μισθοῦ κλονίζονται
τὰ σχολεῖα μὲ τὸ νὰ ζητοῦν οἱ διδάσκαλοι νὰ παραιτηθοῦν.—Τῶν
240 φοινίκων τὸ εἰσόδημα εἶναι ἀπὸ ἐθνικά⁵⁾, τὰ ὅποια ἐπὶ προεδρείας
Γ. Κουντουριώτου εἰς τὸ Ἐκτελεστικὸν ἀφιερώθησαν εἰς τὴν scho-
λήν..... Ἐπισυνάπτονται καὶ δύο ἀντίγραφα ἀναφορῶν τῶν διδα-

¹⁾ Τὴν 5ην Μαρτίου 1830 ἔγραψεν ἡ Γενικὴ ἐφημερίς τῆς Ἑλλάδος (σ. 134)
«Τὰ σχολεῖα Ἀγίου Πέτρου καὶ Ἀγίου Ἰωάννου προοδεύουν».

²⁾ Τὴν 1ην Ὀκτωβρίου 1830 σημειοῦται. «Οἱ μαθηταὶ τῆς 7ης καὶ 8ης γρά-
φουν ἐπὶ τῶν γονάτων καθήμενοι κατὰ γῆς».

³⁾ Πρόκειται περὶ ἐγχειριδίου γυμναστικῆς.

⁴⁾ Τότε κατὰ διαταγὴν τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίας Ἐκπαιδευ-
σεως Γραμματείας ἐκάστη αἰθουσα σχολεῖου ἔπρεπε νὰ ἔχη ἱεράν εἰκόνα τοῦ Παντο-
κράτορος (ἔγγρ. 30 Ὀκτωβρίου 1829) καὶ *Ι. Κοκκῶνη*, Ἐγχειρίδιον ἢ ὁδηγὸς τῆς
ἀλληλοδιδασκτικῆς μεθόδου νέος² σ. 20.

⁵⁾ Κατὰ τὴν 15ην Μαΐου 1830 ἀναγράφονται ὡς ἔσοδα τῆς σχολῆς φοίνικες
128, ἐνοίκιον τῶν μορσοφύλλων τῶν ἐκκλησιῶν.

σκάλων Ἁγίου Πέτρου τοῦ τε Ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ Ἀλληλοδιδακτικοῦ μὲ τρεῖς τῶν μαθητῶν καταλόγους, μὲ τὰ ὁποῖα πληροφορεῖται τὴν κατάστασίν των καὶ τῶν ὁποίων ὑστεροῦνται. Τὸ τῆς ἀλληλοδιδακτικῆς κατάλυμα τῆς σχολῆς εἶναι πολλὰ στενόχωρον καὶ ἐμποδίζονται περίπου τῶν ὀγδοήκοντα μαθητῶν σχεδὸν τὸ νὰ μὴ διδάσκωνται. Σήμερον ἐπὶ τούτου παρευρεθεὶς ὁ τοποτηρητῆς εἰς τὰς Γ. ἐξετάσεις¹⁾ τῆς τε γραφῆς καὶ τῆς ἀναγνώσεως καὶ ἀριθμητικῆς εἶδε μεγάλας τὰς προόδους τῶν μαθητῶν καὶ τὴν τῶν διδασκάλων ἐπιμέλειαν»²⁾.

Τὰς ἀνιφορὰς καὶ συστάσεις τύτας ὑποστηρίζων καὶ ὁ πολίτης Ἁγ. Πέτρου Δημήτριος Ἰωάννου μετέβη τὴν 15^{ην} Μαρτίου εἰς Ναύπλιον καὶ προφορικῶς ἀνέπτυξε πρὸς τὴν Γραμματεῖαν τῆς Ἐκπαιδεύσεως τὰς ἀνάγκας τῶν σχολείων ζητήσας καὶ τὴν ἀντι 3.200 φοινίκων ἐπισκευὴν τῶν τριῶν ἐθνικῶν ἐρειπίων, ἵνα ἐγκατασταθῇ ἐν αὐτοῖς σχολὴ ἱκανὴ νὰ περιλάβῃ οὐ μόνον τοὺς ἐντοπίους παῖδας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκ τῶν πέριξ κωμῶν³⁾. Τὸν πολίτην τοῦτον παρέπεμψεν ἡ Γραμματεία πρὸς συνεννόησιν πρὸς τὸν διοικητὴν Ἁγ. Πέτρου, ὅστις ἐξετάσας ἐπισταμένως τὸ ζήτημα ἐζήτησε νὰ τοῦ ἀποσταλῇ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐκ Τριπόλεως ὁ ὑπολοχαγὸς ὀχυροματοποιὸς Σταυρίδης. Ἡ Κυβέρνησις ἀποδεχθεῖσα τὴν αἴτησιν διέταξε τὴν 23^{ην} Μαΐου 1830 τὸν διοικητὴν Τριπόλεως καὶ Λεονταρίου ν' ἀποστείλῃ εἰς Ἁγ. Πέτρον τὸν Σταυρίδην «διὰ νὰ δώσῃ τὸ σχέδιον κατὰ τὸ ὁποῖον θέλει μετασκευασθῇ εἰς ἀλληλοδιδακτικὸν σχολεῖον τὸ ἐκεῖ ἐθνικὸν οἶκημα τοῦ Καραχαλίλη».

Ὁ Σταυρίδης μετέβη ὄντως εἰς Ἁγ. Πέτρον καὶ μελετήσας ἐπὶ τινὰς ἡμέρας τὰς ἐδαφικὰς συνθήκας ἐχάραξε χάριν τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ ἀλληλοδιδακτικοῦ σχολεῖου σχέδιον⁴⁾, τὸ ὁποῖον καὶ ὑπέβαλεν εἰς τὴν Γραμματεῖαν μὲ τὸ ἐξῆς ἔγγραφον.

¹⁾ Αἱ ἐξετάσεις ἐγίνοντο δις τοῦ ἔτους, τὴν Τετάρτην ὁπλοῦς δὴ τῆς Διακαινησίμου Ἑβδομάδος καὶ τὴν 1^{ην} Ὀκτωβρίου, λήγοντος τοῦ τρύγου. Περὶ ἐξετάσεων καὶ ἀπονομῆς βραβείων δὲρα Σχολικὰ Καποδιστρ. ἔγγρ. 18^{ης} Δεκεμβρίου 1829. Ἐπιθ. καὶ *Ι. Κοκκῶνη*, Ἐνθ. ἀν. σ. 72.

²⁾ Ἐγγρ. 19^{ης} Ἀπριλίου 1830.

³⁾ Ἐγγρ. 18^{ης} Ἀπριλίου 1830. Εἶδομεν ἀνωτέρω ὅτι εἰς τὴν Ἑλληνικὴν σχολὴν ἐφοίτων περὶ τοὺς 40 παῖδες ἐκ τῶν πέριξ κωμῶν.

⁴⁾ Ἐγγρ. 5^{ης} Ἰουνίου 1830.

Πρὸς τὴν Στὴν Γραμματείαν τῆς Ἐκπαιδεύσεως

Κατὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 222 πρόσκλησιν τοῦ διοικητηρίου τῶν ἐπαρχιῶν Ἀγίου Πέτρου καὶ Πραστοῦ σπεύδω μὲ τὸ ἐσώκλειστον νὰ καθυποβάλω εἰς τὴν ἐπίκρισιν τῆς Σ. ταύτης Γραμματείας τὸ ἀντίτυπον τοῦ σχεδίου τῆς ἐν Ἀγ. Πέτρῳ οἰκοδομουμένης Ἑλληνικῆς καὶ ἀλληλοδιδασκτικῆς σχολῆς.

Τὸ ἐπίτομον μέτρον τοῦ σχεδίου τούτου εἶναι εἰς πῆχεις τεκτονικούς κατεσκευασμένον διὰ τὸ εὐκατάληπτον τῶν μαστόρων, ἀλλ' ὁ λόγος 0,758: 1 πηχ. μετρ. εὐκόλως μεταφέρει ὅλα τὰ μέτρα τοῦ σχεδίου εἰς μέτρα Γαλλικά.

Ἡ σχολὴ αὕτη οἰκοδομουμένη διὰ 200 παῖδας τῆς ἀλληλοδιδασκτικῆς μεθόδου καὶ διὰ 40 τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης θεμελιοῦται εἰς τόπον κατωφερῆ, μὴ εὐρισκομένου ἐν Ἀγ. Πέτρῳ ἄλλου τόπου ἐθνικοῦ ἀρμοδιωτέρου καὶ μᾶς προσφέρει συγχρόνως καὶ τὴν Ἑλληνικὴν σάλαν ὑποκάτω τῆς ἀλληλοδιδασκτικῆς, ὡς παραστάνει εἰς τὸ σχέδιον ἢ διαχωρίζουσα εὐθεῖα Α Α. Πρὸς ἀποφυγὴν ὅμως τοῦ κρότου παρήγγειλα νὰ γίνῃ τὸ πάτωμα τῆς ἀλληλοδιδασκτικῆς σάλας εἰς τὸ μέρος τῆς Ἑλληνικῆς σάλας διπλοῦν. Τὰς δὲ τροπολογίας τῶν θρανίων, ἀναλογείων, ἡμικυκλίων ἐξέδρας καὶ ἐδάφους, ἐπειδὴ ἕως τώρα κατὰ διαταγὴν τῆς Α. Ε. τοῦ Κυβερνήτου εἰς τὰ σχολεῖα Αἰγίνης, Κρανιδίου καὶ Τριπολιτσᾶς ἔπρεπε ν' ἀκολουθήσω τὴν γνώμην τοῦ κ. Ν. Νικητόπλου, ἔγραψα εἰς τὸν διοικητὴν Ἀγ. Πέτρου καὶ Πραστοῦ ὅτι ἀκολουθῶν θέλω τοῦ τὰς σημειώσει καὶ στείλει σχέδιον αὐτῶν ὅλων. Ἐὰν τὰ παράθυρα καὶ τὸ ὕψος τῆς σάλας τῆς ἀλληλοδιδασκτικῆς ἔγιναν ὀλίγον μικρὰ καὶ ὄχι κατὰ τὰ μέτρα τοῦ κ. Σαραζίνου, τὸ κλίμα τοῦ τόπου, ἢ ἐλεύθερος θέσις τῆς σχολῆς ταύτης καὶ αὐτὴ ἢ οἰκονομία στοχάζομαι ὅτι ἠμποροῦν νὰ μᾶς τὸ συγχωρέσουν.

Τριπολιτσά
τὴν 18 Ἰουνίου 1830

Μένω μὲ τὸ ἀνῆκον σέβας
ὁ δχυροματοποιὸς Τριπολιτσᾶς
Δ. Σταυρίδης

Ἡ ἀφιξίς τοῦ Σταυρίδου καὶ ἡ ὑπόσχεσις τῆς Κυβερνήσεως ὅτι θὰ καταβάλλῃ τακτικῶς τοὺς μισθοὺς τῶν διδασκάλων προῦ-

κάλεσαν ἐνθουσιασμόν καὶ αἰσθήμα εὐγνωμοσύνης παρὰ τοῖς κατοίκοις, ὡς δεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ ἐπομένου ἐγγράφου.

Ἐξοχώτατε,

Ἐκκοινοποιήθη πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς κωμοπόλεως Ἁγίου Πέτρου ἡ ὑπ' ἀριθ. 812 τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως περὶ τῆς εὐδιαθέτου συνδρομῆς τῶν κατὰ μῆνα χορηγουμένων πρὸς τοὺς διδασκάλους 80 φοινίκων ἐφάνησαν εἰς τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἐξωγραφισμένα ζωηρὰ αἰσθήματα βαθυτάτης εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν κηδεμόνα κοινὴν μητέρα τὴν Σ. Κυβέρνησιν, τὰ ὁποῖα καὶ ἐξέφρασε μὲ δάκρυα χαρᾶς, μὲ τὸ ζήτην ὁ Σεβαστὸς ἡμῶν Κυβερνήτης τρίς. Συγχρόνως δὲ ἄρχισαν προθύμως τὴν οἰκοδομὴν τῆς νέας Σχολῆς, κατὰ τὸ ὁποῖον ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ ὑπολαχαγὸς Σταυρίδης σχέδιον. Τὸν ζῆλον τούτων ἐλπίζει νὰ ἴδῃ καὶ παρὰ τῶν λοιπῶν κατοίκων τῆς ἐπαρχίας ταύτης καὶ τοῦ Πραστοῦ μὲ τὴν κατὰ τόπους ἐπίσκεψίν του.

Ἐν Ἁγίῳ Πέτρῳ
τῇ 7 Ἰουνίου 1830

Τῆς ὑμετέρας ἐξοχότητος
εὐπειθέστατος θεράπων
ὁ Διοικητὴς τῶν ἐπαρχιῶν
Ἁγ. Πέτρου καὶ Πραστοῦ
Σταμάτης Ψωμᾶς

Οἱ κάτοικοι δραστηρίως εἰς τὴν ἀνέγερσιν τῶν σχολείων των ἐπιδοθέντες, οὐ μόνον τοὺς κτίστας ἐπλήρωσαν, ἀλλὰ καὶ οἱ ἴδιοι προσωπικὴν ἐργασίαν κατέβαλον δωρήσαντες ἅμα καὶ τὴν ἀναγκαίαν ξυλείαν, πρὸς δὲ καὶ φοίνικας 1875 καταβαλόντες «πάντες ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου; διὰ νὰ ὀνομάζωνται κτίτορες»¹⁾.

Κατὰ τὴν 15^{ην} Σεπτεμβρίου εἶχεν ἐπισκευασθῆ σχολεῖον πρόχειρον²⁾, δὲν ἔμενε δὲ ἢ ἢ ἐτωτερικὴ αὐτοῦ διακόσμησις, ὑπὲρ τῆς καὶ ἕκαμον συνεισφορὰν οἱ κάτοικοι συλλέξαντες 4750 γρόσια. Τὸ μόνον δ' ὅπερ ἐζήτησαν τότε καὶ ἔλαβον παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ἦσαν 40 φοινίκες μηνιαίως πρὸς πληρωμὴν τῶν διδασκάλων³⁾.

¹⁾ Ἐγγρ. 20^{ης} Αὐγούστου 1830.

²⁾ Τὸ ὑπὸ τοῦ Σταυρίδου σχεδισθὲν σχολεῖον δὲν ἀνηγέρθη, τοῦλάχιστον μέχρι τῆς 28^{ης} Μαρτίου 1839 (ἴσα τὸ σχετικὸν ἐγγράφον) οὐδὲ φαίνεται ὅτι ἀνηγέρθη ποτέ.

³⁾ Ἐγγρ. 20^{ης} Αὐγούστου καὶ 9^{ης} Σεπτεμβρίου 1830.

Ἐξασφαλισθέντος οὕτω τοῦ κτιρίου τοῦ σχολείου προὔτάθησαν ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ Ἀγίου Πέτρου καὶ μόνιμοι διωρίσθησαν ἔφοροι τῆς σχολῆς οἱ τέως προσωρινοὶ τοιοῦται Ἀναγν. Μανωλάκης, Ἄνδρ. Κονδάκης, Ἄν. Μπακόπουλος, Ν. Καραμπελόπουλος καὶ ἀντὶ τοῦ Θεοδωρῆ Τερζάκη ὁ Ἀναγνώστης Χρηστάκης ¹⁾).

Τούτων γενομένων οἱ Ἀγιοπετρίται ἔστρεψαν κυρίως τὴν προσοχὴν των εἰς τὸ Ἑλληνικὸν σχολεῖον καὶ τὴν ἐξοικονόμησιν τοῦ μισθοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ, ὃν ἀπὸ 80 φοινίκων μηνιαίως ἠναγκάσθησαν νὰ ἀναδιδάσωσιν εἰς 120 μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ τὸν ἐπλήρωνεν ἡ Κυβέρνησις, ἥτις ὅμως ἠρνήθη νὰ πληρώσῃ πέραν τῶν ὧν ἔδιδε 80 φοινίκων μηνιαίως «διότι ὤφειλε νὰ μεταδώσῃ καὶ εἰς ἄλλας ἐπαρχίας στερουμένας δι' ὄλου σχολείων» ²⁾).

Μετὰ τοῦ μισθοῦ δ' ἐζήτησαν οἱ κάτοικοι Ἀγ. Πέτρου ν' ἀποσταλῶσι καὶ βιβλία διὰ τὸ Ἑλληνικὸν σχολεῖον, «καθότι οἱ νέοι στερούμενοι τούτων ματαιοῦσι τὸν καιρὸν των εἰς ἀντιγραφὰς ὅπου ἀκολουθοῦν καὶ λάθη» ³⁾).

Ὡς οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας Πραστοῦ ἔκαμαν γενικὸν ὑπὲρ τῶν σχολείων των ἔρανον καὶ δραστηρίως ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ σχολείου τοῦ κέντρου, ἦτοι τοῦ Λεωνιδείου, ἐφρόντιζον, οὕτω καὶ οἱ τῆς τοῦ Ἀγ. Πέτρου μεγάλην προθυμίαν ὑπὲρ τῆς κεντρικῆς των σχολῆς ἐδείκνυον. Ὁ διοικητῆς δὲ βλέπων τὴν προθυμίαν ταύτην ἔγραφε κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1831 «Ἐλπίζω νὰ γίνῃ συνεισφορὰ καὶ εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ἀγίου Πέτρου ἀνωτέρω τῆς τοῦ Πραστοῦ» ⁴⁾).

Ἐπῆρχεν ὅμως ἐν κώλυμα πρὸς πρόοδον τῶν σχολείων, ἡ συχνὴ δῆλα δὴ ἀποχώρησις τῶν διδασκάλων, οἷτινες καὶ διὰ τὴν γλισχρότητα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν καθυστέρησιν τοῦ μισθοῦ ἠναγκάζοντο ἀλλαχοῦ νὰ ζητήσωσι πόρον ζωῆς.

¹⁾ Ἐγγρ. 16ης Σεπτεμβρίου καὶ 14 Ὀκτωβρίου 1830. Οἱ ἔφοροι παρέμειναν τοῦλάχιστον μέχρι τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1831 (ἔγγρ. 5ης Νοεμβρίου 1831).

²⁾ Ἐγγρ. 18ης Δεκεμβρίου 1830.

³⁾ Ἐγγρ. 28ης Νοεμβρίου 1830 ἐν τῷ φακέλλῳ τοῦ Δεκεμβρίου μηνός. Τὴν αἴτησιν ταύτην ἀποδεχθεῖσα ἡ Κυβέρνησις προθύμως ἀπέστειλεν εἰς τὴν σχολὴν ἐν σῶμα τῆς Ἐγκυκλοπαιδείας Κομητᾶ (ἔγγρ. 18ης Δεκεμβρ. 1830).

⁴⁾ Ἐγγρ. 18ης Ἰανουαρίου 1831.

Πρὸ πάντων δ' ἔπασχεν ἐκ τῆς συχνῆς μεταλλαγῆς τὸ Ἑλληνικὸν σχολεῖον. Οὕτω μετὰ τὸν Θ. Περγαμηνὸν ἀπεχώρησε καὶ ὁ Δημήτριος Ἰωάννου, εἰς ὃν ὠφείλοντο οἱ μισθοὶ ἐνὸς σχεδὸν ἔτους, τοῦτον δὲ διεδέχθη κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1831 ὁ Ἰωάσαφ Προὔσσοσ Βυζάντιος, ὅστις κατὰ μὲν τὸ 1829 ἦτο σχολάρχης τοῦ ἐν Ἀγίῳ Γεωργίῳ Κορίνθου σχολείου, εἶτα δὲ μέχρι Μαρτίου ἱεροκήρυξ Αἰγαίου ¹⁾.

Εἰς τὸ νέον τοῦτον Σχολάρχην, πρὸς ὃν συνέστησεν εἰς τοὺς Ἐφόρους ἢ Κυβερνήσις νὰ προσφέρωνται οἱ κάτοικοι καλῶς ²⁾, ὁ ἐξῆς ὑπὸ τοῦ Καποδίστρια ἐδόθη διορισμός.

Ὁ Κυβερνήτης

πρὸς τὸν Ἱερολογιώτατον διδάσκαλον κύριον

Ἰωάσαφ

Ἐμπιστευόμενοι εἰς τὴν διεύθυνσίν σου τὴν δημοσίαν Ἑλληνικὴν σχολὴν Ἀγίου Πέτρου, σοὶ δίδομεν ἱκανὰς ἀποδείξεις τῆς πρὸς σὲ ὑπολήψεώς μας. Ταύτην σπεῦσον νὰ βεβαιώσης εἰς σαυτὸν ἀφοσιούμενος εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑψηλῶν χρεῶν σου καὶ ἀγωνιζόμενος νὰ προάξης τοὺς μαθητάς σου εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ παιδείαν ἀξίως τῶν εὐχῶν τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν ἐλπίδων τῶν πατέρων τῆς διδασκομένης παρὰ σοῦ νεολαίας.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 2 Μαΐου 1831

ὁ Κυβερνήτης

Ι. Καποδίστριας

Τὸ αἰώνιον ὅμως πρόβλημα τῆς μισθοδοσίας δὲν ἐλύετο καὶ τρεῖς μῆνας μετὰ τὸν διορισμὸν τοῦ Ἰωάσαφ ἐζητοῦντο ἐπείγοντως παρὰ τῆς Κυβερνήσεως οἱ μισθοὶ του, οἱ δὲ κάτοικοι ἐφοβοῦντο ὅτι καὶ οὗτος θὰ τοὺς ἐγκατέλειπεν «ἐν ᾧ καιρῷ συνέρρευσε καὶ συρρέει ἀλλεπαλλήλως πληθὺς ξένων μαθητῶν καὶ καθ' ἡμέραν πολλαπλασιάζεται θαυμασίως» ³⁾.

Ἐλθωμεν νῦν καὶ εἰς τὸ ἀλληλοδιδακτικὸν σχολεῖον.

Ὁ Βασιλειάδης φιλοτίμως ἐργαζόμενος εὔρισκε κατὰ τὴν ἄσκη-

¹⁾ Ἐγγρ. 8ης Νοεμβρίου 1831.

²⁾ Ἐγγρ. 4ης Ἀπριλίου 1831.

³⁾ Ἐγγρ. 23ης Μαΐου 1831.

σιν τοῦ ἐπαγγέλματός του πολλάς δυσκολίας ἔνεκεν ἐλλείψεως βιβλίων. Καὶ ὑπεσχέθη μὲν ἡ Κυβέρνησις κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1831 ὅτι θὰ τοῦ ἔστελλε τοιαῦτα διὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰωάσαφ, μόλις ὅμως κατὰ τὴν 4^{ην} Μαΐου κατώρθωσεν ὁ ἴδιος νὰ παραλάβῃ παρὰ τοῦ Γραμματέως τῆς Διοικήσεως τέσσαρα προσευχητάρια, τρεῖς ἱεράς ἱστορίας, μίαν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν, μίαν κατήχησιν καὶ ἐν ὀνομαστικόν ¹⁾, ἐν ᾧ τοῦ ἔλειπον ἀκόμη «ἐν σῶμα πινάκων τῆς ἀναγνώσεως, ἐν σῶμα πινάκων τῆς ἀριθμητικῆς, ἐν σῶμα πινάκων τῆς γραμματικῆς ²⁾, τρία προσευχητάρια, 10 ἢ 12 ἢ καὶ περισσότερα βιβλίδια τοῦ αὐτοῦ εἶδους πρὸς γύμνασιν τῶν μαθητῶν τοῦ β' τμήματος τῆς α' κλάσσεως, τὸ παράρτημα τοῦ ὁδηγοῦ μετὰ τοῦ σχεδίου, προσέτι καὶ ὅλα τὰ διὰ τὴν ἰχνογραφίαν ἀναγκαῖα» ³⁾.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω σημειουμένων φαίνεται σαφῶς τί ἐδίδασκε τότε ὁ ἀλληλοδιδακτικὸς, ὅστις προσθέτως ἐδίδασκε καὶ τὸ τακτικόν, ἦτοι τὴν γυμναστικὴν. Καὶ εἶναι τοῦ λόγου ἄξιον νὰ μάθῃ ὁ ἀναγνώστης ὅτι οἱ πκῖδες κατὰ μίμησιν τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ εἶχον κατὰ τάξεις κατὰ τὰς γυμναστικὰς ἀσκήσεις ἑκατοντάρχους, λοχαγούς, ὁδηγοὺς ἡμιλοχίας, τυμπανιστάς, σημαιοφόρους, οὐραγοὺς καὶ ἐπιστάτας λόχων ⁴⁾.

Εἶδομεν ὅτι τὰ σχολεῖά των συνετήρουν οἱ Ἀγιοπετρίται δι' ἐκουσίων εἰσφορῶν καὶ μικρῶν εἰσοδημάτων προερχομένων ἐξ ἐνοικιάσεως τῶν μορεοφύλλων τῶν ἐκκλησιαστικῶν μορεῶν. Εἰς τοὺς πόρους τούτους προσετέθησαν καὶ δραχμαὶ διακόσiai ἐτησίως ἐκ τῶν εἰσοδημάτων ἑνὸς μύλου τῶν ἐθνικῶν κτημάτων ἐπισκευασθέντος, ἄλλαι δὲ ἐβδομήκοντα ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῶν ἐθνικῶν κήπων.

Κατὰ τὸ 1836 ὅμως ὁ οἰκονομικὸς ἔφορος ἀγνοῶν ὅτι τὰ ἐθνικὰ κτήματα ἀνήκον εἰς τὴν σχολὴν τὰ ἐξέθηκεν εἰς δημοπρασίαν πρὸς ὄφελος τοῦ δημοσίου καὶ θὰ τὰ ἐξεποιεῖ, ἂν μὴ ἐγκαίρως διεμαρτύρετο ἡ δημορχία δυσχυριζομένη «ὅτι ἐπὶ τῶν κτημά-

¹⁾ Ἐγγρ. 4^{ης} Ἀπριλίου καὶ 4^{ης} Μαΐου 1831.

²⁾ Οἱ πίνακες δὲν ἐστάλησαν, φαίνεται, ἐγκαίρως, διότι καὶ δὲν ὑπῆρχον. Τοὺς περιέμενον ἐκ Παρισίων, ὡς πιστοποιεῖ ἔγγραφον τῆς 15^{ης} Ἰουλίου 1831.

³⁾ Ἐγγρ. 10^{ης} Ἰουλίου 1831.

⁴⁾ Ἐγγρ. 17^{ης} Ἀπριλίου 1830. Περὶ τῆς διδασκαλίας τῆς γυμναστικῆς τότε ὄρα Γ. Θ. Παγόντως, Περίληψις γυμναστικῆς.

των αὐτῶν θὰ ἐκτίζετο Ἑλληνικὸν σχολεῖον μὲ κήπον, καὶ σχολὴ δημοτικὴ».

Τὰ παράπονα εὐρέθησαν βάσιμα, ἢ δὲ ἐπὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως Γραμματεία φρονούσα ὅτι ἔπρεπε νὰ ὑπάρχη ἐν Ἀγίῳ Πέτρῳ ἐν δημοτικὸν σχολεῖον καὶ ἐν Ἑλληνικόν, ἀφ' οὗ εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο θὰ ἐφοίτων οἱ μαθηταὶ Τανίας, Βερβένων καὶ Δολιανῶν, ἀφῆκεν εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ σχολείου κατὰ τὸ 1838 τὰ κτήματα, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅμως ν' ἀνεγερθῆ τὸ Ἑλληνικὸν σχολεῖον καὶ νὰ λειτουργήσῃ. Ἄν μετὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ σχολείου, ἔλεγε τὸ ἔγγραφο κατὰ Μάρτιον τοῦ 1839, ἢ σχολὴ δὲν λειτουργήσῃ, τότε ὅλα τὰ δι' αὐτὸ ἀφιερωμένα κτήματα νὰ μένωσιν ἐθνικά, ἀπειλή, ἣτις μᾶς ἀφίνει νὰ ἐννοήσωμεν ὅτι μετὰ τὸ 1831 Ἑλληνικὸν σχολεῖον δὲν θὰ ἐλειτουργεῖ ἐν Ἀγίῳ Πέτρῳ.

Τέλος κατὰ μὲν τὸ 1851 ὑπῆρχεν ἐν τῇ κωμοπόλει μόνον ἐν δημοτικὸν σχολεῖον καὶ τοῦτο Β'. τάξεως ¹⁾, κατὰ δὲ τὸ 1854 ἐν δημοτικὸν μὲ 250 μαθητὰς καὶ ἐν Ἑλληνικὸν μὲ 27 ²⁾.

ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΚΑΣΤΡΙΟΥ

Τὸ Καστρί, πρωτεύουσα τοῦ τέως δήμου Τανίας, ἂν τις κρίνῃ ἐκ τοῦ ὀνόματός του, εἶναι μεσχιωνικόν, μ' ὅλον ὅτι ἡ παράδοσις ³⁾ τὸ θέλει συνοικισθὲν μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκ κατοίκων τῶν παραλίων τῆς Θυρεάτιδος.

Κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1826, ὅτε αἱ ὁρδαὶ τοῦ Ἰμβραήμ διέτρεχον τὴν Πελοπόννησον, ὁ ἀνθῶν συνοικισμὸς τοῦ Καστρίου ἐπυρπολήθη ὑπ' αὐτῶν μετὰ τοῦ Ἀγ. Πέτρου καὶ Ἀγίου Ἰωάννου ⁴⁾, τῶν κατοίκων μόλις προφθασάντων νὰ διασώσωσι τὰ πράγματά των εἰς τὴν μονὴν τοῦ Προδρόμου ⁵⁾.

Μετὰ τὸν ἀγῶνα συγκεντρωθέντες καὶ πάλιν οἱ Καστρίται εἰς

¹⁾ *Ι. Ραγκαβῆ*, Τὰ Ἑλληνικά 2, 732.

²⁾ Ἀθαν. Σακελλαρίου, Ἐῦα ἢ Ἅγιος Πέτρος, Πανδώρας τ. 4 σ. 409.

³⁾ Ταύτην ἀναφέρει ὁ Ν. Βέης, Ἐνθ ἐν. 17. 100.

⁴⁾ Σπ. Τρικούπη, Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως 4. 23.

⁵⁾ Ὅρα Καποδιστρ. Μοισαθηριακά, φάκελλ. Δεκεμβρίου, ἔγγρ. 23 Νοεμβρίου 1829.

τάς συνοικίας των ¹⁾ συνέστησαν ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον καὶ ὡς διδάσκαλον προσέλαβον κατὰ τὴν 17^η Μαρτίου 1828 τὸν Θεόδωρον Τζουλουχόπουλον ἀντὶ ἐτησίου μισθοῦ γροσίων ἑνεακοσίων, τὰ ὅποια βραδύτερον ἀνεδίβασαν εἰς 1200, εἰς ἃ προσετίθεντο καὶ τρεῖς ὀκάδες σίτου παρ' ἐκάστου μαθητοῦ ²⁾).

Ὡς σχολεῖον δ' ἐχρησιμοποιοῦν οἱ κάτοικοι μικρὰν ἐκκλησίαν κατὰ τὸ κέντρον τῆς κώμης κειμένην, ἣτις δὲν ἠδύνατο νὰ περιλάβῃ πλείονας τῶν 60 μαθητῶν, ἐν ᾧ οἱ πάντες ἦσαν περίπου διακόσιοι. Παρὰ ταῦτα ὁ διδάσκαλος, ὅστις ἐδίδασκε καὶ ἐγκύκλια, ἦτοι Ἑλληνικοῦ σχολεῖου μαθήματα, ἐξεπλήρου εὐσυνειδήτως τὸ ἔργον του, ἔπασχεν ὅμως καὶ αὐτὸς ὅτι καὶ τῶν ἄλλων κωμῶν οἱ διδάσκαλοι, δὲν ἐπληρώνετο δῆλα δὴ τακτικῶς. Τοῦτο, ἐννοεῖται, προὔκαλεσεν ἐριδὰς πρὸς τοὺς κατοίκους καὶ τέλος ἀποχώρησιν του εἰς Ἄργος κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1829 ³⁾.

Ὁ Ι. Κοκκῶνης ἐπισκεφθεὶς τὸ σχολεῖον τοῦ Καστρίου κατὰ τὴν 12^η Ὀκτωβρίου 1830 τὰ ἐξῆς ἔγραψε περὶ αὐτοῦ «Εἰς Καστρί ἔχουσι μίαν ἐκκλησίαν μετασκευασμένην εἰς προσωρινὸν σχολεῖον. Εἰς αὐτὸ ἐδίδασκεν ὁ Θεόδωρος Τζουλουχόπουλος 80-100 μαθητὰς ἕως τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος, ὅτε ἀνεχώρησε, διότι δὲν ἠδύναντο οἱ κάτοικοι νὰ τὸν πληρώσωσιν. Ἀπεφάτισαν τῶρα νὰ τὸν καλέσωσιν ὀπίσω».

Ὦντως τὴν 14^η Ὀκτωβρίου, ἦτοι δύο μετὰ ταῦτα ἡμέρας, ἀπέστειλλον οἱ κάτοικοι ἔγγραφον πρὸς τὸν Γραμματεῖαν, δι' οὗ ἐδήλουν ὅτι ἐπιθυμοῦσι νὰ προσκλήσωσι καὶ πάλιν τὸν τέως διδάσκαλόν των, διὰ μισθοδοσίαν τοῦ ὁποίου προσέφερον 500 γρόσια ἐτησίως παρακαλοῦντες, ἵνα ἡ Κυβέρνησις συμπληρώσῃ τὸ ποσόν.

Οἱ κάτοικοι τότε εὕρισκοντο εἰς δεινὴν οικονομικὴν θέσιν· καὶ ὅμως ἡ ἀνάγκη τῆς ἰδρύσεως σχολεῖου ἦτο ἐπιτακτικὴ, διὰ τοῦτο ὅτε ὁ διοικητῆς Ἀγ. Πέτρου τὴν 30^η Αὐγούστου 1830 μεταβὰς τοὺς συνέστησε νὰ καταβάλωσι κάθε προσπάθειαν ὑπὲρ ἀνεγέρσεως

¹⁾ Εἰς τὰ Καστριά κατ' Αὐγούστον τοῦ 1830 ἔμενον πεντακόσιοι περίπου οἰκογένεαι (Σχολικ. Καποδιστρ. ἔγγρ. 30^{ης} Αὐγούστου 1830).

²⁾ Ἐγγρ. 14^{ης} Ὀκτωβρίου 1830.

³⁾ Ἐγγραφα 18^{ης} Νοεμβρίου 1829 καὶ 14^{ης} Ὀκτωβρίου 1830.

ἀλληλοδιδασκτικῆς σχολῆς, πάντες εὐρέθησαν πρόθυμοι νὰ καταβάλωσιν ἐκ τοῦ ὑστερήματός των ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ κατωτέρω ἐγγράφου.

Ἄριθ. 526.

Κοινῇ καὶ αὐτοπροαιρέτῳ γνώμῃ συναθροισθέντες ἀπαξάπκντες ἡμεῖς οἱ κάτοικοι τῶν τεσσάρων μαχαλάδων τῆς κωμοπόλεως Καστρίου εἰς ἐν καὶ μὴ ἔχοντες εἰς τὴν πατρίδα μας ταύτην σχολὴν εἰς τὴν ὁποίαν νὰ διδάσκωνται οἱ παῖδες μας, ἐνεκρίθη παρ' ἡμῶν πάντων ν' ἀνεγείρωμεν δι' ἰδίων μας ἐξόδων νέαν κοινὴν σχολὴν τῆς ἐκτάσεώς μας, διὰ τοῦτο λοιπὸν τὸ θεάρεστον καὶ κοινωφελές ἔργον δίδομεν ἀναντίρρητον ὑπόσχεσιν νὰ καταθέσωμεν ἀνὰ ἕκαστος μαχαλάς, ἀναλόγως τῆς καταστάσεώς του, ὡς ἀκολουθῶς. Ὁ μὲν Ἅγιος Νικόλαος γρ. 2100, ὁ Μπερκορῆ 1200, ὁ Ρούβαλη 1000, ὁ δὲ τοῦ Μισορραχίου 1000, τὸ ποσὸν γρόσια χιλιάδες πέντε.

Κατὰ ταῦτα πάντα μένοντες σύμφωνοι θέλομεν προθυμοποιηθῆναι νὰ συναχθῶσιν ὅσον τάχος καὶ νὰ μετρηθῶσι πρὸς τοὺς ἐφόρους τῆς σχολῆς, τοὺς ὁποίους θέλει διορίσει ἐπισήμως ἡ Σ. Κυβέρνησις.

Ὅθεν καὶ εἰς τὴν περὶ τούτου ἀσφάλειαν ἐγένετο τὸ παρὸν ὑπογεγραμμένον παρ' ἡμῶν καὶ ἐπικυρωμένον παρὰ τοῦ διοικητοῦ τῶν ἐπαρχιῶν Ἁγ. Πέτρου καὶ Πραστοῦ.

Ἐν Ἁγίῳ Νικολάῳ Καστρίου τὴν 26 Αὐγούστου 1830.

Παππᾶ Ἰωάννης Ἀθνασίου, Ἀναγ. Κούτζελας, Γεώργιος Πρωτόπαπας, Γεώργιος Ρούβαλης, Ἰωάννης Σταυράκος, Γρηγόριος Ἡλιόπουλος, Κυριάκος Κωνσταντῖνος, Γεώργιος Μαρινάκος, Γεώργιος Μπελαχάμης, Δημήτριος Στρατηγόπουλος, Δημήτριος Παναγιώτου, Π. Παυλάκος.

Τὸ ἀνωτέρω ποσὸν ὅμως ἦτο ἀνεπαρκές, δι' ὃ ἐζήτησαν οἱ κάτοικοι, ἵνα καὶ τὸ μοναστήριον τοῦ Προδρόμου «ὡς προικισθῆν παρὰ τῶν πατέρων των» συνδράμῃ τὸ σχολεῖον ¹⁾.

¹⁾ Ἐγγρ. 26ης Αὐγούστου 1830.

Ἵπὲρ τῆς αἰτήσεως ταύτης συνηγόρησε θερμῶς καὶ ὁ διοικητῆς Σταμ. Ψωμᾶς, ὅστις παρέστησε πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, ὅτι οἱ μοναχοὶ τοῦ Προδρόμου ἦσαν ἀρκούντως εὐκατάστατοι καὶ ἔπρεπε νὰ ὑποχρεωθῶσιν ἵνα καταβάλωσι τοῦλάχιστον 1000 φοίνικας πρὸς ἔδρυσιν σχολῆς καὶ εἶτα ἀνὰ πᾶν ἔτος 400 πρὸς προικισμὸν αὐτῆς ¹⁾, εὔρε δὲ συμφωνοῦσαν καὶ τὴν Κυβέρνησιν, ἣτις τοῦ ἔγραψεν ὅτι «εἰς τὴν σύστασιν τοῦ τῆς κωμοπόλεως καταστήματος ἔχουν χρέος νὰ συνεισφέρουν οἱ ἡγούμενοι τῶν μοναστηρίων, ἐὰν δὲ ἀδιαφορήσουσι προτρεπόμενοι, θέλει ἀναφέρει» ²⁾.

Ἐὰν οἱ ἡγούμενοι τῶν μονῶν τῆς περιοχῆς προσέφερον καὶ τί, ἀγνοοῦμεν, τοῦτο δὲ μόνον γνωρίζομεν, ὅτι ὁ τῆς μονῆς Προδρόμου Παγκράτιος ὄντως προσέφερε γρόσια 250 ³⁾.

Τὴν ἀλληλοδιδακτικὴν σχολὴν Καστρίου εὐρίσκομεν λειτουργοῦσαν κατὰ τὴν 4^{ην} Μαΐου 1831, ὁπότε καὶ τῆς ἀπεστάλησαν διὰ τοῦ διοικητοῦ Ἁγ. Πέτρου βιβλιάρια, βραδύτερον δὲ κατὰ τὸ 1850 πληροφορούμεθα ὅτι εἶχεν ὀνομασθῆ δημοτικὸν σχολεῖον Β΄ τάξεως ⁴⁾.

ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΔΟΛΙΑΝΩΝ

Τὰ Δολιανὰ ἐπὶ Καποδίστρια ὑπήγοντο εἰς τὴν Κυνουρίαν ⁵⁾ καὶ δὴ εἰς τὴν διοίκησιν Ἁγ. Πέτρου, ὀρθὸν λοιπὸν εἶναι νὰ γίνῃ ἐνταῦθα λόγος περὶ τοῦ σχολείου αὐτῶν.

Εἶδομεν ἀνωτέρω ὅτι ὁ Ἀνδρούσης Ἰωσήφ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1790-1806 εἶχε συστήσει σχολεῖον ἐν Δολιανοῖς, τούτου δὲ διδάσκαλον ἀλληλοδιδακτικὸν συνηντήσαμεν κατὰ Μάρτιον τοῦ 1828. Καὶ ποῖος μὲν ἦτο ὁ διδάσκαλος οὗτος δὲν γνωρίζομεν ἀσφαλῶς, πολὺ πιθανὸν δμως ἦτο ὁ Γεώργιος Τζεβελόπουλος, ὃν εὐρίσκομεν

¹⁾ Ἐγγρ. 30^{ης} Αὐγούστου 1830. Ὁ αὐτὸς διοικητῆς προέτεινεν ἵνα τὰ ἐρεῖπια τῶν ἐθνικῶν ἐν Καστρῷ οἰκιῶν πωληθῶσι πρὸς ὄφελος τοῦ σχολείου ἀντὶ φοινίκων 5,837.

²⁾ Ἐγγρ. 9^{ης} Σεπτεμβρίου 1830.

³⁾ Ἐγγρ. 14^{ης} Μαρτίου 1831.

⁴⁾ *I. Ραγκαβῆ*, Τὰ Ἑλληνικά 2,734.

⁵⁾ Κατὰ τὸ 1844 ὑπήγοντο πλέον εἰς τὴν διοίκησιν Μαντινείας.

ἐν τῇ αὐτῇ κώμῃ κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1830 ζητοῦντα ἐν ἐγχειρίδιον τῆς ἀλληλοδιδασκτικῆς μεθόδου «διὰ νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν εὐκολον μέθοδόν του εἰς τὸ σχολεῖον», τὸ ὁποῖον εἶχε 50 μαθητάς ¹⁾.

Μνεΐαν τοῦ σχολείου τούτου μετὰ ἓνα μῆνα ποιεῖται καὶ ὁ Ι. Κοκκῶνης ἐν τῇ ἐκθέσει του διὰ τῶν ἐξῆς. «Εἰς τὰ Δολιανὰ εἶναι διδάσκαλος ἀλληλοδιδασκτικὸς διδάσκων εἰς ἰδιαίτερον σχολεῖον, ἔχει δὲ 60 μαθητάς περίπου. Δὲν ἠμπόρεσα νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ σχολεῖον τοῦτο, διότι εἰ κάτοικαι πρὸ δύο ἡμερῶν εἶχον καταβῆ εἰς τὰ καλύδια των. Ὁ διδάσκαλος ὀνομάζεται Γεώργιος Τζεβελόπουλος». Τὸ ἰδιαιτέρον σχολεῖον, περὶ τοῦ ὁποῖου ὁμιλεῖ ὁ Κοκκῶνης, ἦτο ἡμιηρησιπυμένον οἶκημα καὶ ἐν τῶν ὀλίγων τὰ ὁποῖα ἦσαν κατοικήσιμα, μετὰ πρόχειρον ἐπισκευήν, ἀφ' οὗ, ὡς γνωστὸν, ἡ κώμη ἐπυρπολήθη ὑπὸ τῶν στρατευμάτων τοῦ Ἰμβραήμ κατὰ τὸ 1826. Τὴν ἀνέγερσιν λοιπὸν σχολείου ἐπιδιώκοντες οἱ κάτοικοι καὶ τὰς ἐνεργείας τῶν πλησιοχώρων μιμούμενοι τὴν ἐξῆς ἀνχρῶρὰν ἀπέστειλαν.

*Πρὸς τὸν Διοικητὴν τῶν Ἐπαρχιῶν
Ἁγίου Πέτρου καὶ Πραστοῦ*

Ἡ κωμόπολις μας αὕτη συνισταμένη ἀπὸ οἰκογενείας σχεδὸν 160, ἔχουσα νεολαίαν περίπου τῶν 150 παιδῶν, ἀφ' οὗ ἐκ τοῦ ὑστερήματός μας προσεκαλέσαμεν διδάσκαλον ἀλληλοδιδασκτικὸν πληρώνοντες ἐνιαύσιον μισθὸν περίπου τῶν γρ. 1000 δὲν ἐστάθη δυνατὸν νὰ οἰκονομήσωμεν οὔτε κἂν τι πρόχειρον οἶκημα εἰς τὸ ὁποῖον νὰ ἐξακολουθῇ τὴν διδασκαλίαν των, καθότι μετὰ τὴν παντελῆ πυρπόλησιν τῶν οἰκογενειῶν μας διασωθέντες μόλις οἰκονομήσαμεν μικρὰ οἰκήματα, ὥστε νὰ εἰσέλθωμεν ἡμεῖς αὐτοί, τοῦτο δὲ διὰ νὰ ἐκτελέσωμεν ἤδη, δηλ. νὰ οἰκοδομήσωμεν σχολὴν εἶναι ἀδύνατον εἰς ἡμᾶς εἰς τὴν ὁποῖαν εὐρισκόμεθα ἤδη κατάστασιν, δὲν ἀμφιδάλλομεν ὅμως ὅτι ἡ διοίκησις αὕτη φέρουσα πρόσωπον τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως νὰ μὴ λάβῃ συμπάθειαν εἰς τὴν ἀπορίαν μας ταύτην καὶ νὰ ἀναφέρῃ ὅπου δεῖ περὶ τῆς ἀνάγκης μας ταύτης

¹⁾ Ἐγγρ. 1ης καὶ 5ης Σεπτεμβρίου 1830. Κατὰ τὴν 1ην Σεπτεμβρίου 1830 ἔφορος τῆς σχολῆς ἦτο ὁ Δημήτριος Πανχυιωτόπουλος.

τόσον περί τῆς οἰκοδομῆς τῆς σχολῆς μας, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκ τοῦ ὑστερήματος δυνάμεθα νὰ συνεισφέρωμεν χίλια γρόσια ὅσον καὶ εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἐλπίζομεν νὰ ἐξοδευθῶσι περισσότερα τῶν τριῶν χιλιάδων, ἐν ᾧ ἄλλοῦ δὲν γίνεται μὲ τὰ διπλᾶ, ἐπειδὴ ὅλοι θὰ καταβάλωμεν κόπους, ξυλικὴν κ.τ.λ. ὅσον καὶ περὶ τοῦ μισθοῦ τοῦ διδασκάλου.

Εὐγενέστατε. ἡ πρόθυμία μας διὰ τὴν σύστασιν τῆς σχολῆς ταύτης εἶναι μεγίστη, δὲν εἶναι ὅμως ὀλιγωτέρα καὶ ἡ ἀπορία μας, καθότι, ὡς ἐπληροφόρηθητε, εἴμεθα εἰς γῆν πετρώδη, στενὴν καὶ ἄγονον καὶ ἡ δυστυχία μας παραβαλλομένη μὲ ἐκείνην τῶν λοιπῶν χωρίων ἀδύνατον νὰ εὐρεθῆ ἄλλοῦ. Εὐέλπιδες λοιπὸν εἰς τὴν ἐπίτευξιν τῶν αἰτημάτων μας ὑποσημειούμεθα εὐσεβάστως.

Τῆ 5^η Σεπτεμβρίου 1830 ἐκ Δολιανῶν

Ὁ δημογέρον Δολιανῶν Ἀναγνώστης Κωνσταντίνου

Τὴν ἀναφορὰν ταύτην ἀπέστειλεν αὐθημερὸν πρὸς τὴν ἐπὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως Γραμματεῖαν ὁ διοικητῆς συνοδεύσας αὐτὴν μὲ θερμὴν ὑπὲρ ἀποδοχῆς τῆς σύστασιν. Ἀποτέλεσμα τῶν ἐνεργειῶν τούτων ὑπῆρξεν ὅτι ἡ Κυβέρνησις δι' ἐγγράφου τῆς τῆς 15^{ης} Σεπτεμβρίου ἐχορήγει πρὸς τοὺς κατοίκους Δολιανῶν φοίνικας ἑξακοσίους πρὸς ἀνέγερσιν σχολείου, ἀφ' οὗ ὅμως συνεισφέρωσιν οἱ κάτοικοι τοὺς ἐλλείποντας ἑτέρους 400 καὶ καταβάλωσι τὴν προσωπικὴν τῶν ἐργασίαν ¹⁾).

Παρ' ὅλα ὅμως αὐτὰ σχολεῖον ἐν Δολιανοῖς δὲν ἀνηγέρθη καὶ τὸ ὑπάρχον δέ, μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ Καποδίστρια, ἔπκυσε λειτουργοῦν.

Κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1844 ἔγραφον οἱ κάτοικοι, κάπως ἀνακριδῶς, ὅτι «στεροῦνται ἀπ' ἀρχῆς σχολείου καὶ μένουσιν εἰσέτι εἰς τὴν ἀμάθειαν» ²⁾, σχολεῖον δὲ δὲν ὑπῆρχεν ἐν τῇ κώμῃ οὔτε κατὰ Σεπτέμβριον λήγοντα τοῦ 1846 ³⁾).

Τὴν ἔλλειψιν ταύτην ἐπιθυμοῦν νὰ θεραπεύσῃ τὸ ἡγουμενοσυμβούλιον τῆς μονῆς Λουκοῦς καὶ νὰ συντελέσῃ εἰς ἠθικὴν καὶ πνευ-

¹⁾ Ἐγγρ. 15^{ης} Σεπτεμβρίου 1830.

²⁾ Βλέπε φάκελλ. τῆς μονῆς Λουκοῦς, ἔγγρ. 22^{ας} Νοεμβρ. 1844.

³⁾ Φάκελλ. μονῆς Λουκοῦς, ἔγγρ. 29^{ης} Σεπτεμβρίου 1846.

ματικὴν ἀναμόρφωσιν κοινότητος «εἰς τῆς ὁποίας τὴν ἀκοὴν τὸ ὄνομα τῆς παιδείας δὲν προεκάλει καλὴν ἐντύπωσιν», ἀπεφάσισε κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1844 ¹⁾ νὰ δωρήσῃ κτῆμα τῆς μονῆς ἐκτάσεως 6,315 τετραγ. πήχεων κείμενον παρὰ τὸ Δολιανίτικα Καλύδια, τὴν χειμερινὴν δηλ. διανομὴν τῶν Δολιανιτῶν, ὑπὸ τὸν ὄρον ἐν μὲν τμῆμα αὐτοῦ νὰ παραχωρηθῆ εἰς τὴν παρακειμένην ἐκκλησίαν πρὸς αὔξησιν αὐτῆς καὶ κατασκευὴν νεκροταφείου, ἕτερον χρησιμοποιηθῆ πρὸς ἀνέγερσιν σχολείου, τὸ δ' ὑπόλοιπον πωληθῆ πρὸς ἀνέγερσιν καὶ ὄφελος αὐτοῦ ἦσαν δ' οἱ μοναχοί, ὡς ἐβεβαίουν, πρόθυμοι καὶ χρηματικῶς, κατὰ δύναμιν, νὰ ἐνισχύσωσι τὸ θεάρεστον ἔργον ²⁾. Τὴν ἀπόφασιν ταύτην ὑπέβαλε τὸ ἡγουμενοσυμβούλιον πρὸς τὸν Διοικητὴν Μαντινείας, εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ ὁποίου ὑπήγοντο τὰ Δολιανὰ, μετὰ τὴν παράκλησιν νὰ ἐνεργηθῶσι τὰ δέοντα, δυστυχῶς ὅμως, διὰ λόγους ἀγνώστους ἡμῖν, μόλις μετὰ 20 ἔτους μῆνας, ἦτο τὴν 2^{ην} Αὐγούστου 1846 διὰ διατάγματος ἐνεκρίθη ἡ παραχώρησις. Τὸ σχολεῖον θὰ εἶχε προαύλιον καὶ περιοχὴν ἀναγκαίαν πρὸς σωμαστικὴν τῶν μαθητῶν συμφώνως πρὸς τὸ σχέδιον, ὅπερ παρεσκεύασε τὸ ἀρχιτεκτονικὸν τμῆμα τοῦ Ἰπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν, θὰ διωρίζετο δὲ διδάσκαλος μόνον μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν, τοῦ κτιρίου, τὴν ἐποπτεῖαν τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ὁποίου ἀνέθηκεν ἡ Κυβέρνησις εἰς τὸν ἡγούμενον Λουκοῦς Κωνσταντίον Κοράλλη καὶ τοὺς ἐφημερίους Δολιανῶν Κωνσταντῖνον Οἰκονόμου καὶ Ἡλίαν Ἰωάννου.

Ἄν τὸ σχολεῖον αὐτὸ ἀνηγέρθη καὶ ὄντως τότε ἐλειτουργήσῃ δὲν πληροφοροῦμεθα ἐκ τῶν ἐγγράφων.

ΦΑΙΔΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΕΣ

¹⁾ Ἡγούμενευσε τότε τῆς μονῆς ὁ Κωνσταντῖνος Κοράλλης, σύμβουλοι δ' ἦσαν ὁ Νικόδημος Τσαρουκᾶς καὶ ὁ Γαβριήλ Ἀντωνίου.

²⁾ Φάκελλ. μονῆς Λουκοῦς, ἐγγράφα 22ας Νοεμβρίου 1844 καὶ 29ης Σεπτεμβρίου 1846.